

Jak detail v civilizaci kopíruje detail v přírodě a jak se od něj přitom odlišuje

Jakub Sakař

Květen 2025

Fotografie detailu, ať už se jedná o jakýkoliv objekt, se často vymyká spoustě standardů, které od fotografie můžeme očekávat. Takové fotografie mohou působit často poměrně homogenně vzhledem k tomu, že místo toho, abychom zachycovali nějakou komplexnější kompozici složenou z různých objektů o různé vzdálenosti, zachycujeme pouze nějaký povrch nebo texturu. Rozdíly v hloubce jednotlivých částí objektu zachyceného v takovém měřítku již nehrají roli kompozice, ale spíše kresby. Cílem u takové fotografie tedy je, aby hloubka, kterou v běžném životě vnímáme jako detail, bez kterého se běžně při popisu reality obejdeme, zde působí jako hlavní element, který tuto fotografii dělá tím čím je, detailním znázorněním. Pohledem na to, co nám ve velkém měřítku může uniknout, ale v malém měřítku vytváří zcela nový svět, o kterém jsme buď nevěděli, nebo jsme pouze ve větším měřítku nebyli schopni docenit jeho estetiku.

Otázkou však zůstává jak může samotný subjekt, který se rozhodneme fotografovat ovlivnit jak taková fotografie působí. Největší rozdíl budeme pozorovat, pokud vyfotografujeme nějakou přírodu, kde zejména ve větším měřítku budeme pozorovat přirozený chaos. Naproti tomu, pokud vyfotografujeme nějaký objekt, který byl vytvořený člověkem, budeme naopak nacházet řád i v poměrně velkém měřítku, což je něco co bude jasně vidět hlavně u architektury. Tato základní teze poukazuje na to, že jedna z lidských vlastností, i když ne nutně všeobecná, je utváření řádu v chaosu. Tímto způsobem byli lidé schopni vybudovat z přírodních zdrojů, které jsou pod nadvládou entropie, něco v čem lidé pozorují jakousi pravidelnost. Můžeme si následně položit otázku jestli je taková pravidelnost objektivní, jestli to co my jako lidé vnímáme jako uspořádané by nebylo ostatními inteligentními bytostmi, ať už jakéhokoliv původu, vnímáno jako chaotické. Toto je však již odlišné téma, které zde rozvádět nebudu.

Je ale nutné zmínit, že najdeme spoustu příkladů kde fotografie dvou zcela odlišných věcí vede v malém měřítku na velmi podobný výsledek. Ve skutečnosti, čím menší je měřítko, které si zvolíme, tím větší podobnost můžeme nacházet. Pokud chceme zajít do extrému, při elektronové mikroskopii bude už často obtížné poznat, zda pozorovaný objekt vytvořil člověk, nebo byl nalezen v přírodě. Pokud se zamyslíme nad tím, jak určíme zda daný objekt vytvořil

člověk, nebo má přirozený původ, zjistíme že na malém měřítku to vlastně ani nelze určit. Co však můžeme říci s jistotou je, že se snižujícím se měřítkem se zároveň snižuje schopnost člověka utvořit řád. Toto však překvapivě neplatí u přírody, kde na malém měřítku často pravidelnost najdeme, kupříkladu pokud se budeme dívat na buněčnou strukturu některých větších organismů. Snahy člověka dosáhnout řádu i na takhle malém měřítku byly do značné míry úspěšné v poslední době. Člověk důsledkem vědeckotechnického pokroku našel způsob jak ovládnout mikrosvět a struktury, které dnes člověk vytváří dosahují pravidelnosti až na úrovni jednotlivých atomů.

Toto ovšem v minulosti neplatilo, a tak vzniká další otázka. Proč živá příroda dokázala takové struktury na malém měřítku vytvořit? A koneckonců nejde jen o živou přírodu. Onu pravidelnost na tak jemné úrovni jako jsou jednotlivé atomy jsme zde již měli snad miliardy let v krystalických mřížkách různých materiálů. Co je pak ale přirozené a co je nepřirozené? Můžeme vůbec o něčem říct, že je to nepřirozené, když my lidé, kteří takové věci vytvářejí jsme jen součástí přírody, a tak všechny naše díla jsou pouze výsledkem komplikovaného biochemického procesu? Ve skutečnosti, čím déle nad tím uvažujeme, tím méně dává smysl přemýšlet nad tím co je přirozené. Jde pouze o konstrukt, který jsme si vytvořili, abychom uměli rozpoznat co je normální ve svém okolí pozorovat, a co už muselo vzniknout nějakým snad nadpřirozeným způsobem. To co naši potomkové za 100 let budou schopni vytvořit bude pro nás bez pochyby nepřirozené. Tak jako stromy, které běžně vidíme venku byly před dvěma miliardami let něčím nepřirozeným a nevidaným.

Vrátíme-li se tedy zpět k tomu jaký rozdíl můžeme pozorovat ve fotografiích detailu přírody a detailu objektů vytvořených člověkem, jako lidé budeme pozorovat rozdíl velký. Ostatně, příroda v té formě kterou dneska pozorujeme se kolem nás jako lidí nachází podstatně delší dobu než věci, které jako lidé v současnosti vytváříme. Protože se však lidé až na posledních několik tisíc let setkávali s přírodou v její nezměněné podobě, jsme dnes schopni tyto rozdíly vnímat. Můžeme ovšem spekulovat o tom, že pokud by takové fotografie viděla nějaká jiná inteligentní bytost (a to samozřejmě za předpokladu, že by tato bytost disponovala něčím podobným zraku), nejspíš by bylo pro tuto bytost velmi těžké určit jaká fotografie zachycuje přírodu a jaká zachycuje civilizaci vzhledem k tomu, že samotný koncept civilizace, tak jak jej chápeme my, by pro takovou bytost byl nepochopitelný.